

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

Czas realizacji: 1 godz.

Cele zajęć

■ Cel ogólny

Zdobycie wiedzy na temat reportażu, nabycie umiejętności wskazania podstawowych wyróżników tego gatunku i analizy tekstu reportażu pod kątem jego cech gatunkowych.

■ Cele szczegółowe

Uczeń:

- z zaangażowaniem bierze udział w dyskusji,
- rozróżnia gatunek reportażu,
- przedstawia, na czym polega specyfika reportażu,
- gromadzi argumenty na określony temat,
- wymienia zasady organizacji tekstu dziennikarskiego,
- analizuje różne teksty i wskazuje cechy charakterystyczne reportażu,
- poszukuje tematów będących źródłem tekstu dziennikarskiego.
- sprawnie posługuje się poprawną odmianą polszczyzny pisanej i mówionej.

■ Metody i formy pracy:

- metody aktywizujące – burza mózgów, dyskusja,
- rozmowa kierowana,
- ćwiczenia redakcyjne,
- ćwiczenia z tekstami prasowymi,
- praca z komputerem z dostępem do Internetu,
- indywidualna praca analityczna i redakcyjna.

■ Środki dydaktyczne:

- karta pracy: *Piszemy artykuł publicystyczny*,
- materiały dla nauczyciela: *Piszemy artykuł publicystyczny*,
- „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacuła, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN,
- fragmenty różnych tekstów prasowych,
- komputer z dostępem do Internetu, m.in. stron:
http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&ved=0CGAQFjAI&url=http%3A%2F%2Fbanczyk_piotr.w.interia.pl%2Finne%2Freportaz.pps&ei=lbO7U5C1Hs2Q4gTf2IHA-BQ&usq=AFQjCNGCR5574NhjFlzSL_9WuyMo9-ZbRA&sig2=RuFSjiffNwkHT47Nom68hw&bvm=bv.70138588,d.bGE ;
<http://www.lekturyreportera.pl/nasze-rozwazania/reportaz-teoretycznie/>;
- komputer, tablica, arkusze papieru, flamastry.

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

■ Przebieg lekcji

1. Faza wstępna –Narodziny reportażu/ prezentacja i praca indywidualna (10 min.)

- Nauczyciel prosi, by wskazani uczniowie (którzy zgłosili się wcześniej do wykonania zadania w ramach pracy domowej) zaprezentowali efekty swej pracy. Uczniowie na podstawie artykułu ze strony <http://www.lekturyreportera.pl/nasze-rozwazania/reportaz-teoretycznie/> pt. „Reportaż teoretycznie” przedstawiają informacje na temat historii narodzin gatunku, podziału reportażu na 2 podstawowe rodzaje, kogo uznaje się za prekursora nowoczesnego reportażu itp.
- Nauczyciel prosi, by pozostali uczniowie podczas wystąpienia swoich kolegów zrobili notatkę (zad.1. Karta pracy)
- Nauczyciel prosi, by uczniowie zapoznali się z informacją na stronie 82 podręcznika „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hęcia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN (A propos) o tym, jaki tekst uznaje się za pierwszy polski reportaż. Uczniowie zapisują te informacje (zad. 2. Karta pracy)

2. Faza realizacyjna

a) Poszukujemy cech reportażu / praca indywidualna i grupowa (15 min.)

- Nauczyciel poleca uczniom, by przeczytali tekst reportażu pt. „Wszyscy byli odwrócenii” Sylwii Witkowskiej („Gazeta Wyborcza” 02.06.2014) na stronie: http://wyborcza.pl/1,87648,16076176,Wszyscy_byli_odwroceni.html#ixzz36rejyqQy (tekst reportażu dostępny też w *Materiałach dla nauczyciela*).
- Uczniowie w grupach analizują przeczytany tekst pod kątem jego cech gatunkowych i stylistycznych (zadania dla grup znajdują się w *Materiałach dla nauczyciela*)
- Po ustalonym czasie liderzy grup prezentują wyniki pracy grupy.
- Dyskusja na temat tego, co stanowi podstawę rozróżniania reportażu jako gatunku. Propozycje uczniów nauczyciel zapisuje na tablicy.

b) Tworzymy definicję reportażu/ praca indywidualna i zbiorowa (15 min.)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie obejrzelili prezentację Piotra Bańczyka na temat reportażu na stronie: http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&ved=0CGAQFjAI&url=http%3A%2F%2Fbanczyk_piotr.w.interia.pl%2Finne%2Freportaz.pps&ei=IbO7U5C1Hs2Q4gTf2IHA-BQ&usq=AFQjCNGCR5574NhjFlzSL_9WuyMo9-ZbRA&sig2=RuFSjiffNwkHT47Nom68hw&bvm=bv.70138588,d.bGE
- Po obejrzeniu prezentacji i ewentualnie skorzystaniu z innych źródeł dostępnych w Internecie (słownik, wikipedia itp.) nauczyciel prosi uczniów o sporządzenie notatki na temat reportażu: podanie jego definicji, zapisanie znanych polskich twórców reportażu, cech gatunkowych itp. (zad.3. Karta pracy). Przykładowa definicja, rodzaje reportażu i jego cechy zostały podane też w *Materiałach dla nauczyciela*.
- Po ustalonym czasie chętni uczniowie na forum prezentują wyniki swej pracy

3. Faza podsumowująca (5 min.)

- Burza mózgów i wypowiedzi uczniów na temat: „ Co jest najważniejszym wyznacznikiem reportażu jako gatunku”. Uczniowie podają cechy, które nauczyciel zapisuje na tablicy.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie ustosunkowali się do opinii E.E.Tischa na temat reportażu (opinia zawarta została w prezentacji, którą obejrzel przed chwilą uczniowie) . Swoją opinie uczniowie zapisują w zeszytach.

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

- Uczniowie dzielą się na forum swoimi opiniami, odczytują swe zdanie na temat tego, czy zgadzają się z opiniami E.E.Tischa (uznawanego za ojca nowoczesnego reportażu) na temat tego gatunku.

■ Ewaluacja/samodzielna praca uczniów

Wykonaj zad. 10 ze str. 101 podręcznika „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN (wybierz z bieżącej prasy reportaż przygotuj się do zaprezentowania go, pamiętając o podaniu następujących informacji:

- z jakiego czasopisma reportaż pochodzi,
  - autor i krótka informacja o autorze,
  - jaki problem reportaż porusza,
  - do jakiego odbiorcy tekst jest skierowany,*
  - oceń tytuł, lid, śródtytuły,
  - omów fotografie towarzyszące tekstowi (jeśli są),
- Uzasadnij, dlaczego wybrałeś właśnie ten reportaż.*

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

KARTA PRACY

1. Na podstawie prezentacji kolegów o reportażu (artykułu „Reportaż teoretycznie” ze strony: <http://www.lekturyreportera.pl/nasze-rozwazania/reportaz-teoretycznie/>) uzupełnij poniższe informacje

a) czas narodzin gatunku reportażu.....

.....

b) pochodzenie słowa ‘reportaż’ .....

.....

c) dwa rodzaje reportażu wg Krystyny Goldbegerowej.....

.....

d) co jest ważne dla jednego i drugiego rodzaju reportażu

.....

.....

.....

.....

2. Po przeczytaniu informacji ze str.82 podręcznika „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.”, red. L.Adrabińska-Pacula, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN zapisz, jaki tekst uznaje się za pierwszy polski reportaż. Kto był jego autorem, kiedy powstał, o czym opowiadał.

.....

.....

.....

2. Po obejrzeniu prezentacji Piotra Bańczyka na podanej poniżej stronie oraz ewentualnym skorzystaniu z innych dostępnych w Internecie źródeł (słowniki, wikipedia, kulturalna polska itp.) uzupełnij informacje na temat tego gatunku

http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&ved=0CGAQFjAI&url=http%3A%2F%2Fbanczyk_piotr.w.interia.pl%2Ffinne%2Freportaz.pps&ei=IbO7U5C1Hs2Q4gTf2IHABQ&usg=AFQjCNGCR5574NhjFlzSL_9WuyMo9-ZbRA&sig2=RuFSjiffNwkHT47Nom68hw&bvm=bv.70138588,d.bGE

a) podaj zwięzłą definicję reportażu

.....

.....

.....

b) wymień przykładowe rodzaje reportaży

.....

.....

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

c) wymień charakterystyczne cechy gatunkowe reportażu

---

d) wymień cechy charakterystyczne języka reportażu

---

e) wymień cechy stylistyczne relacji reporterskiej

---

f) wymień znanych reporterów (polskich i zagranicznych) oraz podaj, jakimi tematami się zajmowali

---

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

1. Przykład reportażu do analizy

cały tekst: http://wyborcza.pl/1,87648,16076176,Wszyscy_byli_odwroceni.html#ixzz36rejqQy

„Wszyscy byli odwrócenii” , Sylwia Witkowska

(„Gazeta Wyborcza” 02.06.2014)

- Miałem już w życiu podobne sytuacje i zawsze postąpię tak samo. I może nawet dostanę raz czy drugi, ale oddam - mówi stanowczo Marcin Kaczorowski

Tylko niewidomy zareagował, gdy grupa chuliganów demolowała autobus. Nikt się nie ruszył, kiedy bandyci zaczęli go bić.

Jest środek tygodnia, centrum Łodzi, popołudniowy szczyt komunikacyjny. Załoczony autobus linii 57 stoi w korku. Z przodu przegubowca - hałaśliwa grupka młodzieży. - Po ch... tu wsiedliśmy?! K..., trzeba było pojechać tramwajem! - krzyczy dziewczyna. Jej koledzy drą się do kierowcy, by ruszał. Autobus nadal stoi, więc zaczynają rozróbę. Uderzają w drzwi, okna, kasownik.

Pasażerowie odwracają głowy i udają, że nic nie widzą. Wszyscy, oprócz jednego.

- Zdenerwowałem się na myśl, że zniszczą autobus. Wtedy tym bardziej nie ruszylibyśmy z miejsca. A za szkody zapłacimy my, podatnicy - 36-letni Marcin Kaczorowski postanawia interweniować.

- Czy moglibyście się uspokoić? - pyta dziewczynę, która najgłośniej krzyczy.

- A co cię to, k..., obchodzi?! Odp... się! - słyszy od osiemnastolatki.

- Ja tylko proszę, żebyście nie niszczyli autobusu - odpowiada i chwilę później dostaje od jednego z chłopaków pięścią w twarz.

- Rzuciłem się na niego, ale się wyrwał - opowiada Marcin. I choć kawał z niego chłopca - metr dziewięćdziesiąt, dobrze zbudowany, a do tego silny (jest masażystą) - w konfrontacji z piątką nastolatków przegrywa.

Kolejne uderzenia i kopniaki lądują na jego głowie, brzuchu, plecach. Jeden z napastników trafia go w bok, złamane niegdyś żebro boli jak cholera. Dziewczyna orze mu twarz paznokciami, więc uderza ją łokciem. Na przemian zasłania się i oddaje ciosy. Kierowca w końcu otwiera drzwi, napastnicy wybiegają.

- Wsiądź z nami, to cię zaj...! - krzyczą do Marcina.

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

- Jakaś kobieta dała mi chusteczkę, żebym wytarł krew z twarzy. Podeszedł do mnie kierowca. Powiedział, że wezwał pogotowie i policję. Pomógł mi usiąść i podał leżącą na ziemi białą laskę - opowiada Marcin. Chodzi z tą laską już prawie 20 lat. W 1995 roku spadł mu na głowę konar i stracił wzrok.

Nie dam sobą pomiatać

Podczas bijatyki - tak jak i wcześniej, w czasie demolki - żaden z pasażerów nie zareagował. Żaden nie pomógł niewidomemu bitemu przez pięcioro nastolatków.

- Może nie widzieli, bo akurat patrzyli w okna? Albo mieli do wysłania pilnego SMS-a - Marcin uśmiecha się gorzko.

- Wystarczy, żeby zareagowały dwie-trzy osoby, a inni pasażerowie poszliby za nimi - mówi dr Konrad Maj, psycholog ze Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. - Ale tu ludzie patrzyli tylko po sobie, a ich bezczynność dodawała napastnikom pewności. Niewidomego potraktowali jak ofiarę, bo poczuli nad nim przewagę i mogli go wykorzystać do sterroryzowania autobusu. Będąc bezwzględni wobec napadniętego, pokazali, że nie mają żadnych skrupułów. Kiedy fachowcy zastraszają ludzi, stosują właśnie takie metody.

Dlaczego - jego zdaniem - zareagował Marcin?

- Pewnie chciał zapalić innych do działania. Być może też nie sądził, że stanie się obiektem ataku. Uznał, że jest - jako niepełnosprawny - pod szczególną ochroną. Taka osoba rzadko staje się ofiarą. Reakcja niewidomego mogła też wynikać ze złej oceny sytuacji. Mógł inaczej ocenić zagrożenie niż reszta pasażerów, którzy przyglądali się wybrykom chuliganów. Być może nie wiedział, że napastników jest aż pięcioro? - zastanawia się psycholog.

- Rzeczywiście, wydawało mi się, że atakują mnie dwie osoby. Dopiero policjanci powiedzieli mi, że było ich więcej - przyznaje Marcin. Ale mówi, że to, ilu było napastników, jest dla niego bez znaczenia. - Miałem już w życiu podobne sytuacje i zawsze postąpię tak samo. I może nawet dostanę raz czy drugi, ale oddam - mówi stanowczo. - Nie dam sobą pomiatać.

Zostałem zaatakowany, oddałem

Jako nastolatek - już po utracie wzroku - jeździł z innymi kibicami na mecze Widzewa. - W Żyrardowie do pociągu wsiedli kibice Legii. Miałem na sobie szalik Widzewa. Bili i kopali. Bronilem się białą laską. Machałem na oślep. Miałem siniaki, ale szalika nie oddałem - opowiada. Inna historia Marcina:

- Kwiecień 1999 roku. Warszawa. Szliśmy z Dworca Centralnego na stadion przy Łazienkowskiej. Policjanci kazali nam biec, żebyśmy nie tamowali ruchu, jeden zaczął mnie popychać. Raz, drugi - za trzecim razem upadłem. Zaczął mnie pałować. Zerwałem się i wrzasnąłem: "Oddaj pałę, to ci pokażę!". Odważny i lubiany kibic dostał pracę w ukochanym klubie. Przez osiem lat masował piłkarzy Widzewa. W sierpniu 2008 r. został zwolniony, bo domagał się podwyżki. Aby dostać zaległą pensję, ogłosił strajk i przez kilka dni okupował klubowy budynek. Zakończył protest, kiedy prezes wypłacił mu część

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

pieniędzy i obiecał, że resztę dostanie w najbliższych tygodniach (wszystkiego nie odzyskał do dziś).

Wieczorem po napaści Kaczorowski napisał na Facebooku: "Zostałem zaatakowany - ale koleśowi oddałem".

Potem będzie zwykły sąd

Kilkanaście minut po awanturze w autobusie zaalarmowani przez dyspozytora MPK policjanci złapali napastników. Ci stwierdzili, że to oni zostali zaatakowani przez niewidomego. Ale zapis z monitoringu w autobusie i zeznania świadków potwierdziły, że bili pierwsi. Spod paznokci osiemnastolatki śledczy wyciągnęli zakrwawiony naskórek Marcina.

Dziewczynie i dwóm młodzieńcom (18 i 19 lat) prokurator postawił zarzut pobicia o charakterze chuligańskim - grozi za to do trzech lat więzienia. Na razie muszą pięć razy w tygodniu meldować się na komisariacie, mają też zakaz kontaktowania się z napadniętym.

O losie pary nieletnich, którzy uczestniczyli w bójce, zdecyduje sąd rodzinny.

Marcin doszedł już do siebie, choć obite żebro nadal boli.

- Żałuję, że sam siebie nie mogę wymasować - śmieje się...

2. ZADANIA DLA GRUP (analiza reportażu)

1. Zapiszcie autora i tytuł reportażu.
2. Określcie problem przedstawiony w reportażu.
3. Wskażcie główne cechy językowe, stylistyczne tekstu:
  - a) oryginalność tytułów, śródtytułów;
  - b) sposoby osiągnięcia naoczności, autentyczności;
  - c) sposoby wprowadzenia sprawozdania z przebiegu zdarzeń,
  - d) sposób indywidualizacji bohaterów.
4. Oceńcie ważność, aktualność poruszonego w tekście problemu.
5. Wskażcie, czy jest to reportaż publicystyczny czy literacki.

Przykładowa definicja i cechy reportażu

a) definicja

Reportaż - łac. reportare – donosić; gatunek dziennikarsko-literacki obejmujący utwory będące sprawozdaniami z wydarzeń, których autor był uczestnikiem, bądź obserwatorem; jest gatunkiem publicystycznym, tzn. porusza aktualne problemy, godne uwagi i komentarza. Winien zwrócić uwagę czytelników i zaangażować ich w rozwiązanie problemu.

Znani reportażyści: E.E. Kisch, J. Reed, N. Mailer, K. Kąkolewski, H. Krall (zob. Zdążyć przed Panem Bogiem), R. Kapuściński, J. Siedlecka, T. Torańska, J. Snopkiewicz, K. Pruszyński, J. Kisielewski, A. Fiedler, I. Krzywicka, M. Wańkowicz, A. Janta-Pończyński, Z. Uniłowski, K. Wrzos,

Temat: Reportaż – co to za gatunek?

b) Cechy reportażu:

- wiarygodność, prawdziwość
- obiektywizm
- dokumentaryzm, fakty z autopsji, z relacji uczestników, naocznych świadków, ekspertów, z dokumentów
- autentyzm (prawdziwość) - nasycanie tekstu datami, liczbami precyzyjnie pokazującymi kolejność, wielkość, skalę opisywanych faktów
- obrazowość
- emocjonalność – coraz większa rola
- wielostylowość

- styl potoczny u narratora zmniejsza dystans, łagodzi f. perswazyjną,
- stylizacja fragmentów reportażu zastępuje cytaty

- czasem dopuszczalna fikcja, jeśli pozwala zobrazować problem, zjednać odbiorców z bohaterami reportażu
- aktualność, ale możliwe odwołania do historii
- dostosowanie formy do tematu (zasada relewancji)
- brak komentarza (prawo do niego ma czytelnik), ewentualny komentarz wyraźnie oddzielony od części referującej
- ascetyzm artystyczny
- dwupłaszczyznowość - pierwszą płaszczyznę stanowi czas i przestrzeń przedstawianego zdarzenia, druga płaszczyzna to czas i przestrzeń reportażu
- achronologiczność (fakultatywna cecha)

c) Rodzaje reportaży:

Podział reportaży ze względu na formę:

- reportaże literackie – łączą fikcję literacką z autentycznymi wydarzeniami
- reportaż informacyjny
- reportaż sprawozdawczy
- reportaż publicystyczny

Podział reportaży ze względu na tematykę:

- reportaż społeczno-obyczajowy
- reportaż podróżniczy
- reportaż zagraniczny
- reportaż kryminalny
- reportaż interwencyjny
- reportaż naukowy
- reportaż historyczny
- reportaż wojenny
- reportaż sądowy
- reportaż sportowy i in.